List 50. **NOVICE** Tečaj XLIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 16. decembra 1885.

Obseg: Po katerem potu moramo naše sadjarstvo povzdigniti — Kompost ali mešanec. — Gospodarske izkušnje. — O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja. (Dal.) — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dalje.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca grofa Belcredija. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Po katerem potu moramo naše sadjarstvo povzdigniti.

Narodno-gospodarska važnost sadjarstva je uže davno poznata. Vselej in vedno se je priporočalo kmetovalcu, tudi na to stroko kmetijstva svojo pozornost obračati, a na Kranjskem imeli so vsi pozivi le malo vspeha. Kakor je brati v aktih kmetijske družbe, je zadnja uže pred sto leti vedela ceniti gospodarsko vrednost sadjarstva in je tudi v tem smislu delovala noter do današnjega dné. Gotovo ni kmetijske stroke, o kateri bi se bilo vsled inicijative kmetijske družbe toliko pisalo kot o sadjereji in morda izvzemši živinarstvo tudi nobena druga stroka ni toliko državnih podpor dobila kot sadjarstvo.

In pri vsem tem je naše sadjarstvo še po vsem nerazvito, in žalostno moramo gledati na sosedne dežele, katere vsled svojega cvetočega sadjarstva množijo svojo narodno bogastvo. Kateri so pa vzroki vspevanja sadjarstva v naših sosednih deželah, posebno na Štajarskem? In kateri so vzroki, da s povzdigo sadjarstva pri nas ne gre naprej? Ne malomarnost dotičnikov, ki so bili poklicani, sadjarstvo pospeševati, ampak spoznali niso onega pota, kateri je druge sadjarske dežele dovedil do cvetočega sadjarstva.

Edino pravi pot sadjarstvo pospešiti je, kmetovalcu kakor hitro mogoče dati zadostno množino dobro izgojenega sadnega drevja izključljivo le tacih plemen in vrst, ki zadostujejo krajevnim (podnebnim) in kupčijskim razmeram.

Na ta način delali so povsod, morebiti marsikaterikrat tudi nevedé, koder so danes v sadjarstvu uže napredovali.

Ali se je na Kranjskem v tem smislu kedo kaj brigal? Ne! Res se je na vse kriplje priporočalo in podučevalo, kako drevje izgojevati, a kako borno malo se je doseglo. Če pa premislimo nepristransko ali je pa tudi kmetovalcem samim mogoče, si potrebno sadno drevje izgojiti, moramo odločno zanikati. Sadno drevo pravilno izgojiti (in le dobro izgojeno drevo je kaj vredno) zamore le tisti, ki ima v tej zadevi velike vaje in izkušnje. Kmetu se pa nikakor ne splača in tudi časa in prilike nima za malo število dreves si potrebno vajo in izkušnje za izgojo sadnega drevja pridobiti, ker pa dreves od drugod ne dobi, se pa raje za sadjarstvo niti ne briga Da je to res, v izgled nam je naša dežela.

Na drugi strani je zopet res, da so se kmetovalci v nekaterih krajih kaj močno poprijeli sadjarstva, na pr. občine med Loko in Kranjem. Če pa preiščemo dobičke teh sadjarskih občin, najdemo kaj slabe razmere. Obilo sadno drevje teh občin obstoji skoz in skoz iz malo vrednih sort, ki niso za nobeno kupčijo, tistih sort, ki so kaj vredne, jih je pa premalo, da bi kupca v deželo privabile. Kmetovalci znajo biti prepričani, da tudi sadni kupci pridejo v deželo, če izvedó, da je najti dovolj sadja ene in tiste sorte. Zmes iz različnih sort, če so še tako dobre, kupec ne more rabiti, on mora, če hoče izhajati, z eno dobro sorto cel železnični vagon napolniti.

V tem smo edini, da moramo naše sadjarstvo povzdigniti, toraj delujmo v gori navedenem smislu. Dajmo kmetovalcu uže izgojeno drevo v roke, gotovo ga bode vsadil. Drevje izgojuje naj se v občinskih in okrajnih drevesnicah, c. k. kmetijska družba je pa že osnovala svojo veliko deželno drevesnico. Na ta način nam bode mogoče v kratkem času veliko sadnega drevja med kmetovalce spraviti. Vse drevje, ki se vsadi, naj bode pa le tacih sadnih sort, ki so za dobre spoznane in ki imajo kupčijsko vrednost. Za vso Kranjsko zadostovalo nam bode morda 12 jabelčnih in 12 hruševih sort, in gotovo bode vsaka občina iz teh zamogla 4–6 njej priležnih sort izbrati. Na Kranjskem imamo skoro vse boljše sorte zastopane, le treba nam je pozvedeti, kako se obnašajo, in mogoče nam bode med dobrim najboljše izbrati.

Kompost ali mešanec.

Kompost ali mešanec je gnoj, narejen iz različnih odpadkov gospodarstva in kmetijstva. Ti odpadki znosijo se na kup, pomešajo se z zemljo in v gotovih obrokih premečljejo in polijó z gnojnico iz hleva ali pa stranišča. Z napravljanjem komposta dá se pomnožiti prav zelo množina gnoja. Vsikdar pa priporočamo potrebno delo za kompost izvrševati takrat, kedar druzega dela ni. Na kompostni kup zmečljejo se vsi rastlinski, ži-

valske in rudninske tvarine, katerih ni mogoče zmetati na gnojišče, na pr. smeti iz hiše in dvorišča, plevel, tropine, gnoj iz stranišča, lug, kurji gnoj, mrhovino, ledino, blato iz ceste in iz mlak ali ribnjakov, apno, presejane odpadke zidarjev itd. V deževnem vremenu, kedar kmetovalec nima dela na polji, naj doma skupaj spravlja tvarino za kompost in naj opravi potrebna dela na kompostu.

Pri sostavi kompostovega kupa denemo vedno na trde tvarine, kakor zemljo, ledino itd. plast iz živalskih in rastlinskih odpadkov in potem zopet trdo plast. Poleti premečljemo kup 2—3krat, ter vse tvarine dobro skupaj pomešamo. Premešati kompost je pa še le dobro, kedar je kup osušen. Po vsacem premešanji ali premetavanji polijejo prav dobro kompost z gnojnico. Kompostni gnoj je izvrsten za gnojenje travnikov, deteljišč in za drevje. Posebno dober je kompost pri gnojenji, koder moramo gnoj blizo rastlin zakopati, na pr. za zelje, krompir. sadno drevje, trte. Kompost moramo toliko časa obdelovati, da postane skoz in skoz rahla sprstenina, to doseže se včasih še le v dveh in večjih letih, kar je odvisno od porabljenih tvarin. Žaganje v komposti rabi najmanj 3 leta do popolnega razkroja. Enkrat narejenemu kompostnemu kupu ne smemo novih tvarin primešavati, zato bodemo vsako leto nov kup sostavljati pričeli.

Na travnike zvozimo kompost v januariju ali februariju, to je, če vreme dopušča, ter ga v kupe zložimo. V marci kompost čez travnik raztrosimo. Posebno močnega komposta zadostuje 60—80 voz na hektar travnika, drugače pa 120—160 voz.

Moč kompostovega gnoja vzdrži 2—3 leta na travniku ter se v tem znači, da zgine mah, dobre trave boljše vspevajo in posebno nizke trave zemljo gosto zaledinijo.

Napravljanje komposta pokladamo posebno na srce našim gospodarjem. Kako močno dajo se popraviti na ta način naši še tako zeló zanemarjeni travniki. Res je, da se dá to tudi z gnojem iz hleva storiti, a tega imamo še za njive premalo.

Gospodarske izkušnje.

Gospodarji, ki deteljno seme kupujete, varujte se, da ne boste goljufani!

Sleparij je čedalje več na svetu. Zadnja leta so deteljnemu semenu začeli prav pogostoma mešati pesek nekega kremenastega kamenja, ki ga lomijo blizo Prage na Českem, in ga potem rdeče, belo, zeleno, sploh tako barvajo, kakor je deteljno seme, kateremu ga mešajo zato, da težje vaga; v 100 funtih take detelje je včasih komaj 25 funtov prave detelje, vse drugo pa je pesek, ves podoben deteljnemu semenu. Gospodarji, ki kupujete seme kakoršne koli detelje, natanko preglejte blagó!

Divji kostanj, dobra in zdrava, pa še zmirom premalo čislana krma živini.

Kostanj daje se zdrobljen, šrotan ali zmlet; poprej naj se pa v vodi nekoliko časa namaka, da zgubi grenjki okus. Krave po njem bolje molzejo, prešiči se odobelijo, konj postane močnejši. Grenkoba kostanjeva želodcu dobro dé in dolgočasno drisko, če niso ceva vneta, ozdravi.

O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja.

Spisal M. Rant.

VII. Ozeblina (ozeba ali prezeb) sadnega drevja.

(Dalje.)

Za pozebom trpi največ in najpogostneje breskvino, slivino, marelično, orehovo in kostanjevo sadno drevje.

Potem, ko je pomladi pričelo ozebeno sadno drevo zopet vegetirati, morajo se vsi pozebeni deli raz njega popolno odstraniti, ter se pri takih operacijah prizadete rane jako dobro in varno zamazati. Peškarjem pa, kateri so na prezebu trpeli, svetuje se in dobro je pomladi puščati, to je, da se jim na deblih v podolžji od zgoraj doli lubad do najmlajšega lesa z noževo ostjo (špico) zareže ali vreže, da se more potem preobilni sok na takih mestih pravilno razdeljevati, ter da se nam tako drevje tem načinom tudi pred drugimi bolezni, kot posledicami prezeba — obvaruje.

Pozni pomladanski mrazovi (zmrzlini) oškodujejo le najmlajša, na novo se razvijajoča delca drevesna, po takih zmrzlinih trpi pred vsem osobito cvetje in sadni nastavki. Pred takimi poškodbami morejo in dajo se pa le posamezna visokodebelnata sadna drevesa obvarovati, kako, čemo kmalu zvedeti.

Da pa domačemu sadjerejcu pozni pomladanski mrazovi prehude preglavice in preobčutnih škod napravljali ne bodo, naj pred vsem ob stalnem nasadu sadnega drevja za nov sadovnjak preskrbi pravo, primerno in ugodno lego; dalje naj voli za sadovnjak svoj tudi sadne sorte, katere ob raznih časih cvetó, to je: zgodnje, bolj pozne in prav pozne. Ako v sadovnjaku drevje ob raznih časih cvete, gotovo pozni pomladanski mrazovi nobenkrat vsega pridelka vničili ne bodo. Tudi po umetni poti dá se v tem obziru nekoliko doseči s tem, da se zemlja okolo in pod sadnim drevjem pozneje obdelovati prične, da se pod in okolo taistega ob času, ko sneg kopni, več snega pripravi, nakopiči in nameče, kar vse skupaj prenaglo drevesno vegetacijo nekoliko zadržuje in prehitri razvoj popkov in cvetja za nekoliko časa prepreči in vstavlja.

VIII. Uime in škode, katere toča na sadnem drevji napravi.

Toča je v resnici huda šiba božja za kmetovalca-sadjerejca. Ona mu ne pokonča in ne vniči le samo njegovih enoletnih pridelkov na polji, nego napravi mu tudi v njegovih sadovnjakih mnogokrat preobčutne škode. So nekateri kraji, v katerih kaj rada in prav pogostoma toča bíje. V takih krajih ima brezpogojno med drugim tudi sadno drevje veliko in občutne škode po toči trpeti in prenašati. Toča pa ne poškoduje ali morda celó popolno vniči le samo istoletnega sadnega pridelka, nego prepreči, temveč tudi za eno ali pa še celó za več let normalni razvoj in pravo rodovitnost sadnega drevja.

Sadje nam utegne tudi uže najmanjša in le kot sigurno konopljino zdrnje debela toča močno poškodovati; sadje (osobito jabolka) po tako drobni toči oškodovano, je navadno vse pikčasto in lisasto ter za oko neprijetno. Koliko večji so pa še le slabi nasledki, katere na sadji debelejša toča napravi! Sad postane na onih mestih, kamor ga je bolj debela toča zadela, rujav in gobast, po okusu pa grenek. Ako prihrumi bolj debela toča, trpi pred njo v prvi vrsti drevesno listje, katero vse preluknjiča, razpara (razcefedra) in raztrže, ali pa še celó popolno odbije in oklesti. Naravna posledica temu je, da je potem tako sadno drevó gledé preživitka in

normalnega razvoja za več ali manj časa moteno in zadrževano.

Kedar pa prirožlja debela, gosta in suha toča, napravi na sadnem drevji še večje in osodapolneje poškodbe. Taka debela, gosta in suha toča napravi na sadnem drevji razun uže omenjenih poškodeb še to posebno, da osobito na južno-zapadni strani drevesa (od kodar ta elementarna sila navadno prihaja) drevesa razbije in občutno poškoduje mlajše in občutnejše dele (zgornje plasti) drevesne lubadi. Taka toča zadá mlajšim delom vejine krone in mladim drevesnim deblom v celem podolžji brezštevilno ran, katere so za sadno drevo (osobito pa še za mlado drevesce) pogostoma osodepolne. Marljivim sadjerejcem je ta strašna elementarna uima uže na milijone in milijone sadnih dreves in mladih drevesec po krajih popolno in za vselej vničila. Sredstva proti tej elementarni uimi žal! nima domači sadjerejec nobenega na razpolaganje. Po zavarovanji proti toči more si on le vsako leto sproti sadje, oziroma njegovo vrednost, zagotoviti in osigurati med tem, ko se v največih slučajih sadno drevo samo še v zavarovanje ne sprejme ne (zavarovati ne more). Sadje in listje drevesno se pred poškodbo po toči nikakor obvarovati ne more; pač more pa domači sadjerejec deblo in kronine veje na mlajšem sadnem drevji pred poškodbami po tej hudi šibi božji s tem nekoliko zabraniti in obvarovati, da ta drevesna dela na njihov južno-zapadni strani s trnjem, protjem ali pa tudi z bičjem obveže, kar direktni vpliv toče na sadno drevo več ali manj zadržuje. Taka obramba proti toči more tudi skoz več let sporedno na sadnem drevji brez slabih nasledkov za taisto ostati. Prav dobra obramba imenovanih drevesnih delov proti tej elementarni sili je tudi to, da se ti deli precej na debelo namažejo z mazilom (gostemu belenju podobnim), katero napravi se iz dobre, mastne ilovice, ali pa iz apna, katerima primeša se nekoliko lima ali pa mesto tega tudi drugih klejastih tvarin.

Ako je toča sadno drevje pri vsem tem hudo oklestila in mu lubad na mlajših delih močno poškodovala, mora se tako drevje prec v prihodnji (sledeči) pomladi brezpogojno pravilno obnoviti, in to osobito, če so na njem najmlajši poganjki in češulje tako poškodovani, da se prizadete rane ne dajo in ne morejo več pravilno izrezati in zaceliti. Tako po toči sicer hudo in zeló poškodovano sadno drevje zadobi po pravilni obnovitvi zopet vejino krono s zdravim in čvrstim lesom, katera more brez posebne nesreče še dolgo rasti, se čvrsto razvijati, poštenih sadežev roditi ter drevo krepko in po obliki vejine krone lepo ohraniti. Če se pa taki po toči hudo poškodovani deli na drevesu tudi dalje rasti pusté in ako se je skuša po umetni poti ozdraviti, se zaželjeni vspeh le kaj (prav) poredkoma doseže. Tako drevo, ako se pravilno obnovilo ni, le v prav redkih slučajih zopet k moči in rodovitnosti dospè; in če — to še le po preteku mnogih let, kar je gotovo tudi po drugi strani prav občutljive škode domačega sadjerejca, kar mu med tem časom nikakoršnega dobička donašalo ni. (Dalje sledi.)

Naznanilo.

Kmetovalci, kateri želijo dobiti **izvirno rusko (rigajsko) laneno seme**, naj se oglasijo za-nj pismeno ali ustmeno zadnji čas do Svečnice v pisarni c. k. kmetijske družbe.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

VII. Gospod zbornični svetnik Karol Luckmann omenja v obširnem razlaganji njemu poznanih pritožeb proti voznemu redu železnične črte Ljubljana-Trbiž, ki je v veljavi od 1. oktobra t. l. Vsled preuredbe z dne 1. junija t. l., da je namreč vlak št. 1715 v Ljubljano dohajal namesti ob 2. uri 56 m. kakor prej, še le ob 5. uri popoludne, onemogočila se je edina ugodna zveza z Gorenjskim in Dolenjskim, Hrvaškim, Dolenje-Štirskim in Ogerskim. Z dnem 1. oktobra 1885. pa se je opustil vlak štev. 1711, ki je bil ravno tako ugoden za krajni, kakor za prevozni promet. Vozni red z dne 1. oktobra 1885. je za ljubljanski promet zeló neugoden. Vsi vlaki dohajajo pozimi v Ljubljano po noči. Kmečko ljudstvo ne more drugače do gosposk ali na sejme v Radovljico, Kranj in Ljubljano, nego da zgubi noč; posledek tega pa je, da ne uporablja toliko železnice. Govornik kaže na zbornici podane prošnje in pripominja, da bi se najprej dalo odpomoči s tem, ako bi se vlak št. 1715 odpustil in mesto tega naj bi se vlak št. 1711 spet uvel; ali pa naj bi, ako bi se to ne dalo tako lahko izvršiti, vlak št. 1717 za kake dve uri pozneje od Trbiža odhajal, tako da bi dohajal v Ljubljano zjutraj in ne ponoči. Za slučaj, ako bi tudi to ne bilo mogoče, meni govornik, naj bi se uredil potem mešanec, ki bi v Ljubljano dohajal med 9. in 10. uro dopoludne.

Naposled pripomni še gosp. govornik, da se bode koncem meseca oktobra kot ud sovèta državnih železnic udeleževal njegovih sej, zaradi tega bi on želel, da bi izvedel, kako misli zbornica o tem voznem redu, da bi se mogel potezati za preuredbo.

Zbornični tajnik poroča o prošnjah za preuredbo voznega reda na črti Ljubljana-Trbiž, ki vse zahtevajo, naj bi se težilo na to, da bi vozni red ustrezal krajnim razmeram. Uže prejšnja leta se je mnogokrat prosilo, naj bi bili bivši sejmski vlaki vozili ne le med Ljubljano in Lesci-Bledom, ampak med Ljubljano in Trbižem, da bi bilo tako prebivalcem od Lesec navzgor mogoče uporabljati vožnjo do c. kr. oblastev v Radovljico in nazaj ter v Kranj ali Ljubljano potovati, ne da bi morali prenočevati v enem ali drugem kraji.

Tem željam je glavno vodstvo državnih železnic ustreglo z uredbo bivšega sploh priljubljenega in vsem razmeram kolikor možno ugodnega voznega reda. Govornik napominja po gosp. predgovorniku naštete nedostatnosti sedanjega voznega reda. Odsek je popolnoma ocenil razloge, ki bi bili utegnili biti merodajni v določbo sedanjega voznega reda: 1. Da se potnikom nudi prilika, da morejo dospevši v Ljubljano odpotovati v Trst, Reko in druge kraje po južni železnici, ne da bi se dolgo mudili, in 2. da se kar najhitreje mogoče odpravlja nemško-česka pošta. Toda vozni red, kakor je gosp. predgovornik uže omenil, se ravno tako malo ozira na zvezo Dolenjskega, Hrvatskega, Dolenje-Štirskega i. d. kakor na krajna razmerja. Govornik našteva, kako bi se dalo po odsekovem mnenji odpomoči nedostatnosti in predlaga sledeče: Slavno c. k. vrhovno vodstvo se prosi: 1. naj zopet uredi vlak št. 1711, ki je dohajal v Ljubljano ob 10. uri 35 min. predpoludne; 2. za slučaj, ako bi tako pomnoženje vlakov ne bilo mogoče, naj opusti vlak št. 1715, ki dohaja v Ljubljano po novem voznem redu ob 5. uri popoludne ter naj uredi mesto tega drugi vlak, ki bi dohajal v Ljubljano okolu 10. ure dopoludne; 3, za slučaj, ako bi tudi v 2. točki zaželjena preuredba ne bila mogoča, naj bi uredilo mešani vlak, ki bi iz Trbiža ali Beljaka odhajal taki čas, da bi dospeval v Ljubljano okolu 10. ure do poludne.

*

Gosp. zbornični svetnik Franc Omersa podpira predloge in želi le to premeno, ako bi se uredil mešanec, naj bi dohajal v Ljubljano ob pol devetih dopoludne.

Predloge podpirali so še gg. zbornični svètniki: Mihael Pakič, Oroslav Dolenec in Karl Luckmann in umaknivši gosp. Omersa svoj nasvet za promeno, vsprejeli so se vsi predlogi enoglasno.

Gospod predsednik poprosi na to g. Karl Luckmanna, naj bi se potezal za danes dogovorjeno preuredbo voznega reda pri razpravah v sovetu državnih železnic. Gosp. Karl Luckmann pripomni, da ne bode le tega storil, marveč da bode tudi druge Kranjsko zadevajoče nasvete stavil.

Zbornica je vzela to izjavo na znanje in gospod zbornični predsednik se zahvaluje udu soveta državnih železnic, g. Karolu Luckmannu, za njegovo potrujenje.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

15.

Črnogorka.

Črnogorka je hči strme, skalnate domovine, ona je mati gorskega junaka, ona je gospodinja v jadnem skalovju. Tudi ona je uskokinja, ki je z očetom in z brati pobegnila in poiskala druge domovine v pustem skalovju. Slovó je dala vsem prijetnostim vsakdanjega življenja ter se privadila sleherni nevolji in trpljenju. Ona je rodevala junake in jih odrejevala z veliko težavo. Ona je malemu sinku uže v zibeli vlivala v srce ljubezen do mile domovine. Kedar ga je pestovala, prepevala mu je junaške pesmi, dojila ga z mlekom junaškim, napolnovala mu je srce z onim, kar ga unema na krepost junaško, učila ga je, kako se opasuje orožje, kako je treba ubijalca zalezovati, kako mora osvetiti očeta in brata.

Črnogorka je srednje in jake postave, lica lepega in prijaznega, navadno rujavkaste kože. Lase ima goste in dolge, obrvi tudi goste. Oči so polne živosti in veselosti, v katerih se ogleduje tudi duša njena. Oči so jej svetle kot kristal na jasnem solncu, in s temi očmi strelja v srce junaku. Črnogorka nima skoro nikakega dragocenega lepotičja. Vse je na njej prosto in siromašno; ali lepa vzrast telesna, čista kri, prijazen pogled, spojen s sramežljivostjo, nadkriluje vsa druga mrtva lepotila. Hoje je lahne in brze. V govorjenju je skromna in priljudna, ali tudi razborita. Ponosna je tudi na vso moč, ponaša se s tem, da je Črnogorka. Moža svojega spoštuje, in pokorna mu je tako, da je skoro robinja njemu; brez vednosti moževe nikdar nikamor ne gre, in ono, kar mož velí, mora biti, to priznaje sama.

Črnogorka je v obče pobožna, ali v cerkev malo zahaja. Kedar gré mimo cerkve, obstane, klanja se do zemlje, križa se in po tihem Boga moli.

Kedar gré Črnogorka po potu in ugleda možaka, tedaj obstane in čaka. Če se jej človek približa, pristopi, poljubi mu roko, nakloni se, in potem gré zopet svoj pot. Pred tujcem je še bolj sramežljiva, kakor pred domačinom.

Kolikor možakov prihaja v hišo, vsakemu poljubi Črnogorka roko. Tako se vede kot dekle, kot ženka, kot vdova in kot starka.

Iz svoje domovine nerada hodi Črnogorka na tuje, če mora iti, vedno se za trdno nadja, da se hoče zopet povrniti. Ona zeló žaluje po svoji domovini in za svojci, raje živí v siromaštvu in trpljenju doma, kakor v največi sreči in slavi na tujem.

Črnogorka je dobra mati, dobro čuva in pazi na deco, ona raje strada, da le deco napase. Brata bolje ljubi kot moža, in tudi brat bolje ljubi sestro kot brata. Ljubše jej je roditi sinka kot hčerko.

Črnogorka je delavna, ona prireja in pospravlja po hiši, šiva, veze, plete, prede in tke. Hodi na trg, nosi težka bremena, hodi po vodo, nosi v mlin in iz mlina, pase čedo itd. Veliko se trudi, veliko trpi, ali je vendar zdrava in čvrsta, vesela in zadovoljna. Ona ne vé, kaj je rudečilo in belilo, kajti priroda jej je dala čiste rudečice in lepote telesne. Nič ni lepšega od prirodne lepote in nič nagnjusnišega od mazanja. Vendar se Črnogorke brzo starajo, ker so z delom preobložene.

Ljubezni ne odkriva Črnogorka, niti je z jezikom ne pripoveduje, to ona nosi v srcu. Ako se nameri na slineža, ki se jej slini, tedaj iztegne roko in ga vseka po zobeh, da se mu vse posveti pred očmi. Slinež mora vse to molčé požreti in ne sme jej niti kaj reči, niti jej vdarca vrniti.

Če kdo s čim žali Črnogorko, tedaj ga začne psovati, čim huje ga more, in možak se mora potuhniti ter beži, da se niti ne ozre ne. Črnogorka je sploh krepkega glasú, nekatere govoré tako polno in gromko, da jih včasih človek ne more razločiti od možakov.

Kedar Črnogorka potuje, hodi navadno peš, nosi na roki malo volneno torbico, našarjeno in olepotičeno z volnenimi resami. V tej torbici nosi pletivo, da s potoma plete.

Črnogorko more samo oča ali mož tepsti, nikdo drug ne. Kolika sramota bi bila Črnogorcu, ako bi vzdignil roko na žensko, ki ne nosi orožja. Ondi, kjer se Črnogorec bojí svojega krvnika, kjer je zaseda, pošlje on Črnogorko. Ona ide svobodno in ne bojí se puške. Ako se kdo bojí, da ga hoče nasprotnik ubiti, in vidi krvnika z napeto puško, tedaj se vstopi za Črnogorko, če je le mogoče, in Črnogorec se ga ne bode lotil.

Ker je ženstvo v Črni gori tako prezirano, zato more vsaka ženska brez razločka svobodno okrog hoditi, kedar hoče in koder hoče, in ni se bati navadno, da bi jej kdo silo delal. Prestopkov zoper nravnost v Črni gori ni. Sploh pa Črnogorka ne čuti tega preziranja in poniževanja, saj je tega vajena, in če bi se morala vesti kakor ženstvo po kulturnih deželah, tedaj bi se ona na ves glas smejala tej neumnosti.

Tudi oni Črnigorci, kateri so bili na tujem naobraženi, držé se stare prirojene navade proti svojim ženam in sploh proti vsemu ženstvu v domačiji. Malokateri predstavi ženo tujcu, a če jo mora, tedaj se izgovarja: „Oprostite, moja ženka je.“ Da bi Črnogorec šel na izprehod s svojo ženko, to bi bilo prav smešno, kakor na primer, če bi avstrijski minister svojo kuharico na izprehod peljal. Toda s časom se bodo tudi te razmere žene do moža spremenile. Pomanjkanje olike je bilo krivo vse do sedaj, da je bila žena črnogorska tako rekoč dekla svojemu možu, in tako prezirana od vseh možakov. Sedanji knez in gospodar črnogorski ustanovil je mnogo šol deških in dekliških, in vsa deca mora v šolo hoditi. Tudi je ustanovil viši dekliški zavod na Cetinju, ki bode gotovo blagodejno uplival na vse ženstvo v Črni gori.

V srcu Črnogorkinem plamení iskrena ljubezen do domovine. Kedar sovražnik vdari na Črnogoro, kedar junaki črnogorski uže omagujejo, tedaj se vzdignejo tudi Črnogorke, žene in dekleta in hité pomagat opešanim možakom. One kopljejo in nasipajo nasipe, mečejo kamenje in valé skale na nejevernike, nabijajo

puške možem in bratom, in če pade mož ali brat, tedaj pograbi Črnogorka puško in zameni palega, ter gleda, če le more, da ga osveti, ali pa tudi sama pogine.

Zgodovina črnogorska nam jasno priča, v kolikih prilikah so se skazovale Črnogorke kot junakinje in vdeležnice za obrambo skalnate svoje domovine, vere kristijanske in svobode junaške.

Politične stvari.

Adresna razprava v gosposki zbornici.

Govor grofa Belcredija.

(Dalje.)

Sedaj govoriti hočem o drugi misli, o tako imenovanem avstrijskem državnem smislu, in pri tem prosim, da me oprostite, gospoda moja, ako koj izrečem, da ta misel v pomenu, kakoršni se ji prizadeva, ne prenese nadrobnega preiskavanja, ne da bi postala votla strankarska beseda za klic. Kaj pa pomenja prav za prav državna misel? Vendar le ono temeljno misel, katera prevladuje pri nastanji, razvitku in pri rasti državske podobe. Da se je koncem preteklega stoletja za čas cesarja Jožefa sploh vpeljal nemški upravni jezik, je misel vladina ali vladarjeva, to pa nikakor ne pomenja državne misli. Politična zveza dežele je takrat uže zdavnej obstajala in je uže slavna dela zvršila brez te misli. Ako država v teku stoletij polagoma nastaja, tedaj je napovedba državne misli stavno vprašanje, katerega najučenejši med učenjaki ne more rešiti; to je še nerazkrita skrivnost organičnega nastajanja in raščenja, in ali verujete mi, ki so se v prvi polovici 11. stoletja Ogerska, Češka, Moravska in Šleska pod žeslom Habsburžanov združili, jeli verujete, da so se takrat, ko so Habsburžani zapovedovali tolikemu delu sveta, da se je moglo trditi, da v njem solnce ne zaide, ko je bila veljava moči Habsburžanov naravno vesoljna in nikdar ne narodna. (Dobro! dobro! na desni.) Jeli verujete, da so se takrat Ogri in Čehi le zato pridružili, da bi se pustili po Nemcih voditi? (Dobro! dobro! na desni.)

Ako bi se mogel podstopiti, držeč se zgodovine, izreči temeljno misel države, moral bi reči: ta more biti samo vesoljno-politična in nikdar bi ne mogla biti narodna (odobravanje na desni). To je bil tudi gotovo vzrok, zakaj so te dežele in narodi pristopili, ker so uvideli, da so njihove posebnosti pod žezlom Habsburžanov najboljše zagotovljene. (Dobro! dobro! na desni.)

Zdaj hočem pa tudi preiskati, jeli je državna misel, kateri se prideva pomen „nemškega vodstva“, v tem pomenu politično tudi sploh mogoča.

Enkrat uže sem si dovolil — ne — pozabil sem in prosim za zamero, hotel sem navesti besede nekega nemškega učenjaka, namreč Leopolda pl. Ranke-a, kateri pravi: „Je uže taka osoda ljudi, pri prepiru se izobražujejo.“ Rad bi pomiril s tem izrekom, pa moram mu nasproti staviti pomislek, da, ako prepir tako daleč gre, da si srca postanejo ptuja, da je v tem še veča zapreka izobraženja, kakor je pa ona, katera se prikaže v skupščini, v kateri družniki živé v ogledovalnem miru.

Za tem učenjakom pa hočem navesti še druzega nemškega, svoj čas ravno tako slovečega učenjaka, to je bivši profesor zgodovine v Göttingenu, Herman, eden največih zgodovinarjev Nemške. Ta je priobčil jako dragoceno delo z naslovom „Ideen über den Handel und Verkehr der Völker des Alterthums“. Na svetlo je prišlo pred 70 leti, pa vkljub velikega napredka vednosti mora se še danes imenovati jako dragoceno. On popisuje takoj v prvem zvezku te knjige naprave mediške države in pravi, da je tam veljala naredba, da se je med različnimi narodi, ki so spadali k državi, držalo gotovega sporeda, in sicer so zavzimali oni narodi najzadnjo vrsto, kateri so bili od glavnega mesta najbolj oddaljeni. — Ta učenjak dodaja tej stvari opazko: taka naredba, taka zaporedna vrsta se ne more drugače ocenjati, kakor kot karakteristično znamenje azijatskega barbarstva. (Veselost na desni.)

Imenovani mož živel je ob času, ko je bilo vsled oprostilnih vojsk narodno navdušenje mogočno razgreto, in vendar tako mirna in stvarna sodba!

Pa to misel, to tako imenovano državno misel treba si je bilo samo izmisliti, da se je zapazila zmota, ki je v nji. Vsaj si vendar misli pred vsem neko gotovo nižo stopnjo druzih narodov, bodi si uže nižja stopnja v političnem oziru ali pa gledé omike. Recimo pa, da bi bila ta inferioriteta dejanska, morala bi se pa tudi z brezozirno trdnostjo vzdržavati, da bi se ta misel v obče mogla živa vzdržati. (Odobravanje in veselost na desni.)

Ker kakor hitro bi se drugi narodi razvijali, tedaj se njihova inferioriteta zmanjšana in konečno ugasne, ugasnila bi tudi državna misel. (Odobravanje in veselost na desni.)

Vidite tedaj, do kakošnih konečnih posledic se pride.

Clan XIX. ustave, gospoda moja, govori vse drugače. Ta priznava vsem narodom enako pravico, njihovo narodnost in njihov jezik razvijati, da trdi izrekoma: enakopravnost narodnosti v uradu, šoli in javnem življenji je ustavno zagotovljena. No, gospoda moja, staviti to ustavno določilo nasproti „avstrijski državni misli“ sedaj navadni, pri kateri je le en vodeč narod, kateremu bi se morale vendar dejansko priposnati gotove pravice, katere bi mu to stanje zagotovile, in ko bi bili vsi drugi narodi siloma vodeni. Gospoda moja, ako se to mirno pretresava, reči bi se moralo: naša ustava je brez državne misli. (Dobro! in prav dobro! na desni.)

No, preidem dalje in vprašam: Kakošen pa je bil razvoj kulture, kakoršen se zgodovinsko potrjuje? Gospoda moja, oporečeno vendar ni, da je kultura jemala pot od juga proti zahodu in od zahoda proti izhodu, ne samo nenemški narodi avstrijski, tudi nemški Avstrijci so mnogo kasneje popolnoma in po vsem vstopili v té tire kulture, kakor njihovi rodni tovariši na zahodu, to je po vsem naravno ter se pojasnuje z zemljepisno lego in pa po mogočnih vplivih izhoda.

Uže pri drugi priliki, ako se prav spominjam, pri razpravi o českem vseučilišči, v tej visoki zbornici navedel je naredbo cesarja Jožefa II., v kateri je ta vladar povodom vpeljave nemškega uradnega jezika za Česko, tedaj za najbolj zapadno deželo, zaukazal, naj bi se vendar poiskali in deželni vladi dodali ljudje, kateri bi bili v stanu, sedaj nemške razglase te oblastnije razumljivo in v znosni pisavi sostaviti.

Ta naredba vendar jasno kaže, da tedaj celó v najbolj zapadni deželi nemška stvar ni zavzimala odličnega kulturnega stanja in da se vspešno razširjenje te kulture po nemškem elementu tedaj še ne more zatrjavati. Ni pa nikakoršnega dvoma, da je bila uže tedaj nemščina zelo razširjena in zdavnej razširjena in da se je to po vladini naredbi mogočno pospeševalo.

Po tem, ko sem o teh dveh mislih in zahtevah, kakor se dan danes tako pogosto naglašajo, govoril, bi pa vendar tudi vprašal, kakošne so pa razmere danes dejansko. Razmere kulture niso več ločene po narod-

nosti, postale so uže splošne, vsaka narodnost jih je deležna in po pravici zahteva, da se to prizna. Prevagavanje nemščine, gospoda moja, ostane zagotovljeno, duševno imetje Nemcev v obče je tako silno bogato, ker se vsaki dan množi, da naravno vpliva v prvi vrsti na nemške Avstrijce. (Konec prih.)

Naši dopisi.

Železnike 11. dec. (*V popravek na dopis v zadnji številki „Novic“.*) Dvomim, da bi „triumvirat“ vedel, kaj se je pisalo v zadnji številki „Novic“, še manj me more pa kdo preveriti, da bi bili oni to pisali.*) So pa — ne dela jim časti tako poročilo, veljave jim ne bo pridobilo pred svetom. Neresnica in zasukavanje pravemu možu ni lastno. Res je, da sem se jaz — a v soglasji z gosp. župnikom delam, kar delam — ko me ne bi bili tudi tehtniši krščanski nagibi priganjali, uže iz človekoljubja živo zanimival za mučeniški rod. O vsaki priliki govoril sem zoper razvade, kazal na slabe nasledke, ki izvirajo iz ponočnega dela in nereda za dušo in telo. Mnogokrat povzdignil sem glas v društvenih prostorih, ker je bilo več kovačev zbranih, toraj lepa prilika. S prepričavanjem sem jih hotel odvrniti od ukoreninjene razvade. Je mar pa z mojim prizadevanjem društvo osramoteno, prostori oskrunjeni? Ni li to čast društvu, ni dokaz, da društvo v resnici blago in prav deluje? Res je tudi, da sem šel tudi jaz s kovači, ko so nesli prošnjo gg. fužinarjem, a ne kot predsednik bralnega društva. In zakaj? 27. novembra, dva dni pred izročitvijo prošnje, bila sva z gosp. župnikom pri g. J. Globočniku in ga vprašala, ako nimajo fužinarji nič zoper to, da se odpravi ponočno delo in vpelje red. Kovači se niso upali podpisati, predno niso vedeli za voljo svojih gospodov. Zagotovil naji je gosp. Globočnik, da je bila to uže davnej fužinarjev vroča želja, ter rekel, da ni treba nobene prošnje, ker bodo sedaj sami za to skrbeli. A gospodje so bili silno nahujskani po zlobni osebi, češ, da sem jaz kovače podpihoval, naj se vzdignejo zavoljo preslabega zaslužka. V opravičenje — ne pisal ne govoril nisem o tem — obljubil sem mu prošnjo prinesti. Možki besedi gosp. fužinarja sem verjel — nameravana prošnja bi se bila opustila. Zavoljo večje gotovosti in da bi se gospodje na kovače same opirali, se podpisi niso opustili. — Ko so nesli kovači prošnjo, šel sem z njimi, da sem spolnil besedo dano g. fužinarju. Podpisana je od 35 kovačev (mojstrov večidel), toraj 70 delavcev. — Čudne, pa tudi žaljive so besede, naj se le pečam s cerkvenimi zadevami in z bralnim društvom. Logika. logika! Ali sem kedaj svojo dolžnost zanemarjal.*) Ni lepo svojo lepo stran kazati — se hvaliti, to tudi ni moj namen, a zagovarjati se mi je. Ne vem, kako bodo moja dela na tehtnici Božje pravice obstala, pa pokažejo naj mi le enega v celi fari, da sem mu kaj odrekel — le enega, da mu ne bi bil z veseljem skazoval pravice in dolžnosti svojega stanu. Ravno gospodom fužinarjem storil sem iz ozira, k čemur me ni vezala dolžnost, uslugo v pretečenem letu, ko niti še kaplan nisem bil. Drugi morali so k izpraševanju, a njih hlapce sem posebej v nedeljo podučeval. Nimajo toraj nikakega vzroka sumničiti o natankem spolnovanji mojih dolžnost. Jaz ne delujem samo kot kapelan, ampak sem pomočnik gosp. župnika. Menijo pa gospodje fužinarji, da je tukajšna duhovščina tako malomarna, da jej ni nič na tem leže, kaka je nravnost v duhovniji! Kdo bi pa trdil, da vplíva ponočno delo, ko kujejo možki in ženske — večidel mladost — skupaj dobro na nravnost? — Je res te misli „triumvirat“, da je od fužinarjev in delavcev odvisen čas kovanja? Kaj pa volja Njih Veličanstva, c. kr. postava? Ali ni veljavna tudi za Železnike? Kje ste čuvari postave? Čudno je, da nočejo gospodje fužinarji spoznati kovačev za svoje delavce, a spoznajo jih, da vživajo postavno prostost, da imajo prodajalnice za svoje delavce. — Gotovo ni v čast fužinarjem, da trosijo po časopisih slabosti svojih delavcev in rojakov, naj bi jih rajši odpravili. Pa ko bi bilo le resnično, kar se je poročalo. Na večer 1. decembra začeli so kovati ob 9. uri in so nahali ob 4. zjutraj, toraj ne po polurnem delu. Znabiti je vplival na-nje somenjski dan, ki je bil v ponedeljek tu — dobili niso potrebnega počitka. Zapustili so kovačnice in šli v stanovanje nekega kovača. Bilo jih je 20. Vnamejo se tam za „Eliashohengeist“, pijača nedolžna, podobna hruševi vodi. Pijača ta prišla je menda iz Kamnegorice sem v navado. Vsak zapil je za zajutrk 6 kr., kruh imeli so seboj. Kupili so potem 1 funt sladkorja, 2 litra špirita, za 10 kr. dišav pri T. Dolencu (Čečku), poštenjaku, možu značajnemu, ob 5. uri zjutraj. Ako se zdi gospodom to „po noči“, kaj more revež za to, da je on s svojo polovico ob tem času na nogah, da si služi z malo prodajo borni kruh. Špirit so potem skuhali — naj objavim ves recept — v dveh ponvah in ga zlili res v škaf, v katerem je bilo 6 litrov vòde, namesto v dve skledi. Potem so si privezali duše. Zajemali so s kupico, ne s korcem. Korca ne premore ista hiše.*) Ni res, da bi bili vsi tisti, ki so prinesli prošnjo, zraven — bil je le eden.**) Ni res, da so se iz vigonce opotekali, ker so bili v hiši. Toliko v razjasnilo. Sicer pa obžalujem, da so dali inteligentni fužinarji svoje ime za take čenče. A resnico je govoril, če tudi v oči bode Matej Kljun.

*) Dopis došel nam je v nemščini od znanega železniškega gosp. fužinarja.

*) Došli dopis je nemški razun malih besedí, in s tem je izraz „Schöpfer“ (šefla), v slovenski prevod sprejeli smo pravilni izraz „korc“.

**) Tega dopis ni trdil. Vred.

Iz Ljubljane. — Iz deželnega zbora kranjskega. Iz obširnega dnevnega reda zadnjih sej deželnega zbora, ki ste bile minuli petek dne 11. decembra in pa minuli ponedeljek dne 14. decembra t. l. omenjamo sledeče: V seji dne 11. poročal je v imenu finančnega odseka g. dr. Vošnjak o podporah iz deželnega zaklada za razširjenje starih in zgradbo novih šol, in privolil je po nespremenjeno sprejetem predlogu finančnega odseka deželni zbor sledečim občinam podpore za zgradbo šol:

1.	Cerknici	300	gold.
2.	Dobrovi	300	„
3.	Hohenegu	200	„
4.	Vasi Trpčane in Kuteževo	100	„
5.	Občini Štrekljevec	500	„
6.	„ Griblje	500	„
7.	„ Veliki Gaber	400	„
8.	Božakovo	400	„
9.	Stari Trg	400	„
10.	Dobrniče	400	„
11.	Spodnji Logatec	300	„
12.	Trzin	300	„
13.	Jesenice (Gorenjsko)	300	„
14.	Sv. Ana pri Tržiču	300	„
15.	Petrova vas	200	„
16.	Smlednik	200	„
17.	Črni Vrh pri Idriji	200	„
18.	Dobliče	200	„
19.	Kropa	200	„

20. Zgornje Pirniče . . . 100 gold.
21. Prežganje . . . . . 100 „
22. Doljni Semon . . . . 100 „

Skupaj . 6000 gold.

Vse te podpore nakazane so na leto 1886. in se bodo dotičnim občinam podpore tedaj izplačale, kedar bo to odločil deželni odbor reševaje dotične prošnje.

Dalje poročal je gosp. dr. Poklukar v imenu gospodarskega odseka o prošnji posestnikov z Brezja, Podolnice itd. o uvrstenji občinske ceste z Dobrove do Horjula med okrajne ceste. Ta prošnja odstopila se je s priporočilom deželnemu odboru, da o nji pozveduje in predloge stavi; dalje pa je poročal ta poročevalec o marg. št. 13, 14, 15 in 16. §. 3 A letnega poročila zadevajočih del osuševanje ljubljanskega močvirja. Iz tega poročila je razvidno, da se je volil nov močvirski odbor, da se je ta pečal tudi z onimi sklepi, katere je gledé te stvari sprejel vlanski deželni zbor.

Deželni odbor pa še ni predložil načrta nove močvirske postave, v katerem bi bila popravljena priloga omenjene postave zadevajoča ozemlje močvirja, pa tudi ne onih premememb, katero je naročil lanski deželni zbor.

Poročevalec omenja, koliko škodo so prizadejale zopet letos povodnji na močvirji, kolika je tedaj škoda, ako se delo osuševanja še dalje odloži za eno leto, kar bi se zgodilo, ako se uže letos dokonečno ne reši vsaj vprašanje pravega močvirskega ozemlja, katero bi potem imelo dokladati k stroškom osuševanja.

Poročevalec je tedaj v imenu gospodarskega odseka predlagal, in je pritrdil tudi deželni zbor tem predlogam, ki se glasé:

1. Poročilo deželnega odbora marg. št. 13, 14, 15, 16 s 3 A jemlje se na znanje;
2. deželnemu odboru se naroči nov načrt močvirske postave v smislu vlanskega sklepa deželnega zbora še v tem zasedanji predložiti deželnemu zboru;
3. deželni odbor naj še nadaljuje prizadevanje, da se vpeljejo močvirski podružni odbori;
4. deželni odbor naj dela z vso močjo na to, da se deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji predloži načrt postave o pokritji stroškov za osuševanje močvirja.

— **(LXX. odborova seja „Matice Slovenske“** bo v sredo 23. decembra ob 5. uri popoludne v Matični hiši na Kongresnem trgu št. 7.

Dnevni red:

1. Potrjenje zapisnikov o LXX. odborovi seji.
2. Naznanila prvosedstva.
3. Poročilo književnega odseka.
4. Poročilo gospodarskega odseka.
5. Poročilo tajnikovo.
6. Posamezni nasveti.

— **Pri volitvi dolenjskih mest dne 12. t. m.** bil je izvoljen gosp. prof. Šuklje s 343 glasovi proti 241, katere je prejel g. grof Margheri, tedaj z večino 102 glasov. Prvi pridobil je memo zadnje volitve 28 glasov, zadnji pa zgubil 69. Kakor se sodi sploh, izvira zguba glasov pri grofu Margheri-ju iz njegovega pogajanja z nasprotno stranko. — Brez ozira na izid volitve same, izreči moramo svojo zadovoljnost, da se je od vseh merodajnih strani prizadevalo volilno borbo obdržati v mejah dostojnosti, še bolj pa o tem, da je, ako je Božja volja, enkrat konec te volitve.

— **Občni zbor čitalnice ljubljanske** je, kakor navadno, tudi letos sv. Štefana dan dopoludne ob 11. uri s sledečim dnevnim redom: 1) Nagovor predsednikov, 2) poročilo tajnikovo, 3) poročjlo blagajnikovo, 4) nasveti posameznih društvenikov, 5) volitev dveh pregledovalcev računa, 6) volitev 15 odbornikov.

— **O božičnih praznikih deželnega zbora kranjskega** čujemo, da gredo želje poslancev na to, da naj se zborovanje očigled velikega števila važnih predlogov, katero je še rešiti, pretrga samo za pet dni od 24. do 29. decembra. Znano je, da še ni rešenih najpomenljivejših proračunov, da je rešiti dalje volilne predloge, ljubljanski statut, premembo močvirske postave, imenitno vprašanje vrejenja voda v deželi, vladina predloga postav o razdelitvi skupnih zemljišč in pa ono o odločitvi manjih kosov gozda izmed večjih gozdov enega gospodarja. Tudi vprašanje deželnih cest čaka rešitve razun velikega števila manjših gospodarskih vprašanj.

— **Vreme** postalo je lepo zimsko, malo snega pokrilo je zemljo, čez katero pihajo mrzle sape z severa in delom z izhoda. Mraza je poprek krog 10° R.

— **Gospod dr. Rieger**, velezaslužni vodja českega naroda, pa tudi iskren prijatelj Slovencev praznoval je dne 11. t. m. svoj 67. rojstni dan. — Tudi Slovenci mu kličemo: Bog ohrani modrega vodjo Čehov še mnogo let zdravega in krepkega!

— **Krajcarska podružnica „Narodnega Doma“ v Ljubljani.** Hvaležno smo se že pri priliki spominjali učiteljskega in trgovskega stanu, da se z marljivim trudom zanimata za pospeševanje našega blagega podjetja. Dolžnost naša je tudi spregovoriti nekoliko o prizadevanji krasnega spola. Žalibog, da Slovenci nimamo toliko narodno probujenega ženstva, kakor ga imajo nekateri drugi slovanski narodi, toda, kar ga imamo, to, rečemo lahko s ponosom, to stoji trdno in zasluži večjo posnemo. Ko smo svoje dni apelirali gledé svojega podjetja na narodne Slovenke, naš poziv ni ostal nikakor brezvspešen. Ne le, da so, kakor pouzemamo iz vrnenih nam razpečanih knjižic, darovale že znatne doneske za zgradbo „Narodnega Doma“, ne le da so, kot smo pred kratkim poročali, rodoljubne vrhniške gospe kupile celo knjižico in da pridejo v kratkem za njimi rodoljubne vrhniške gospice, — tudi 17 poverjenic imamo, ki aktivno in agitatorično delujejo za našo stvar. Čast in hvala tedaj našemu nežnemu spolu za njegovo trudoljubivo in prijazno pospeševanje naše ideje, ki naj bi, čim preje tem bolje, že skoro postala občeslovenska!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Včeraj odšli so z Dunaja vojaški zastopniki evropskih držav na Dunaji na srbsko-bolgarsko bojišče, da pripravljajo pot do premirja in ako pojde do konečnega miru. — Minister Gauč proglasil je naredbo, zadevajočo izpite zrelosti in pa premembo gledé šolskih ur za ljudske in srednje šole na Dunaji, kar se v obče z zadovoljnostjo pozdravlja. — Tatov, ki so prodajalcu dragocenosti vkradli vso zalogo, še niso zasledili. Prodajalnica pa je zopet vrejena in vpeljava se tukaj sploh linica za opaževanje pri vratih in pa ponočna razsvitljava prodajalnic.

Štajerska. — Cesarski namestnik baron Kübeck odgovoril je na interpelacijo poslanca Raiča zarad mariborskega izobraževališča za učiteljice, da priznava napake in da se bodo odpravile. (Jeli vendar veje boljša sapa od novega naučnega ministra? Vred.) — Nevoljo izbuja po južnem Štajarskem, da južna železnica noče na železniških postajah napraviti tudi slovenskih napisov.

Istra. — Deželni zbor bil je sklenjen uže pred tednom po dokončanem svojem poslu. Krepko oglasili so se slovenski-hrvatski poslanci Spinčič in dr. Laginja in dva tovariša — za tamošnji narod slovanski, petega hrvatskega poslanca Križanac-a, pa so zgubili pri prvi bitki, potegnil jo je z Lahoni in izjavil, da od-

loži svoj mandat. — Le naprej, bratje, samo vstrajnost v borbi, da Vam zmago.

Srbsko-bolgarsko vprašanje se ni še rešilo v bolje. Samo toliko se vidi, da si nihče razun Turka ne želi nadaljevanja bratomorske vojske in pa da so se velevlasti zedinile načeloma pripoznati združenje Bolgarske.

Angleška. Volitve so dognane in liberalna Gladstonova stranka ima 333 glasov, konservativna 251, Parneliti pa 86. Pravijo, da Salisbury namerava parlament razpustiti, ako si ne zagotovi večine po poti kompromisa z zmernimi liberalci.

Kaj pa bo konec tem negotovim razmeram, se še danes ne vé.

Vabilo na naročbo „Novic“

za leto 1886.

Zopet stojimo pred začetkom „novega“ leta, s katerim „Novice“ nastopijo svoje 44. leto. Ako se z zadostenjem smemo ozirati na svojo dolgo preteklost, se pa z zadovoljnostjo smemo ozirati tudi na ravno minulo, za razvoj Slovencev sila pomenljivo leto. Za seboj imamo leto hudih borb v lastnem slovenskem taboru, ki so nastale poglavitno povodom letos dovršenih volitev za državni zbor. Naravno je, da v takih prilikah posamezni zgrešé pravo pot, da zaidejo v boj za osebnosti, kateri pelje do strasti, te pa kalé pogled na ono, kar ima vsem nam sveto biti — blagor naroda. — „Novice“ stale so tudi v teh vročih borbah zveste svoji preteklosti nepremakljivo, odločno braneče našega naroda blagor, hladnokrvno, pa zato toliko krepkeje zavračajoče ves osebni boj, vse, kar je širilo razpor med narodom. Sedaj še le polegava se nastali razpor, ko so volitve po vsem pri kraji, naloga slovenskega časnika pa tudi s tem še ni pri kraji gledé povoda razporu. Trezno in pozorno nam bode še dalje opazovati vse prikazni, ves razvoj našega političnega življenja in držali se bodemo tudi pri tem poslu prepričanja, da nam je vsem, ki imamo nalogo delovanja za naš narod, dolžnost, z vsemi, združenimi močmi porabiti sedanje ugodnejše nam razmere, da se odpravijo vse zapreke, ki zadržujejo narodni, duševni pa tudi gmotni razvoj slovenskega naroda.

Odpraviti nam je še mnogo sovražnih naredeb, prihajajočih od naših političnih nasprotnikov. Oživljati nam je pa tudi med narodom slovenskim narodno zavednost, narodno samostojnost in pa zavest narodne celokupnosti. Nasprotniki naši na severu in na jugu še neumorno delujejo na to, poptujčiti naš narod, enako poskušajo v središči naše zemlje. Tu je naloga našega časništva, naloga naših zastopnikov, naloga naših društev, bojevati stanoviten in neustrašen boj, dokler se nam nasprotnik ne umakne priznajoč, da tukaj gospoduje naš rod, da je tukaj naša slovenska zemlja.

Za ta načela borile so se „Novice“ s pomočjo svojih prijateljev do sedaj, za te borile se bodo tudi dalje. V to naprosijo si duševne in gmotne podpore vseh somišljenikov, vseh prijateljev našega naroda.

Pri tej priliki izreči nam je srčno zahvalo vsem sodelovalcem, dopisovalcem in sploh podpornikom našega lista in prosimo jih, tudi dalje ostati nam enako prijaznim. „Novice“ prinašale bodo tudi dalje razun gospodarskega poduka vsakovrstne spise segajoče v naše obrtnijstvo, posebno gledé povzdige obrtnij in obrtnijskega poduka. Prinašale bodo podučno in kratkočasno berilo, pregled političnih dogodeb in pa izvirna poročila iz državnega zbora in deželnih zborov, posebno onih, v katerih so zastopani Slovenci.

„Novice“ prinašajo toliko raznovrstnega in zanimivega berila, da se iz njega more podučiti vsak Slovenec o najimenitnejših dogodbah gospodarskega in političnega življenja, pa je tudi naročnina „Novicam“ tako nizka, da jo lahko vtrpi vsak Slovenec.

Sklepamo tedaj z voščilom, da bi bilo novo leto 1886. blagonosno za naš narod, da bi se razporu umaknila bratovska sloga in da bi po vzajemnim prizadevanji v tem letu storil naš narod velik korak naprej v svojem duševnem in gmotnem razvoju zvesto držeč se svojega starega gesla: „Vse za vero, dom, cesarja!“

Naročnina „Novciam“ ostane stara in veljajo z „Oglasnikom“ vred:

po pošti	prejemane	za celo	leto	4 gld.	60 kr.,	zapol	leta	2 gld.	40 kr.,	za četrt	leta 1 gld. 30 kr.,
v tiskarni	„	„	„	„ 4	„ —	„ za	„	„ 2	„ —	„ za	„ „ 1 „ — „

Udje c. k. kmetijske družbe dobivajo „Novice“ na leto za en gold. ceneje.

Za prinašanje na dom v Ljubljani po 40 kr. na leto več.

Naročnina naj se po najcenejši poti poštnih nakaznic pošilja pod naslovom **Blasnikove tiskarne v Ljubljani.**

Vredništvo in opravništvo „Novic“.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.